

Balti Assamblee 44. istungjärgu RESOLUTSIOON

Balti Assamblee,

tulnud kokku 13.-14. novembril 2025 Läti Vabariigis Riias oma 44. istungjärgule;

arutanud Balti Assamblee tegevuse tulemusi Läti eesistumise ajal, aktuaalseid küsimusi ja Balti riikide koostööd ning Balti riikide rolli regiooni transpordiühendustes;

korrates oma sügavat hukkamõistu Venemaa provotseerimata ja õigustamatu rünnaku suhtes demokraatliku Ukraina vastu ning **meenutades**, et sõda, mida Venemaa Ukrainas alustas ja praegugi peab, näitab rahvusvahelise õiguse jultunud eiramist ning kujutab endast otsest ohtu kindlale ja püsivale rahule Euroopas;

rõhutades elulist vajadust tagada igas sõda lõpetavas kokkuleppes Ukraina julgeolek ja mitte lubada agressoril dikteerida tingimusi Ukraina osaluseta, ning **korrates**, et Ukraina pikaajalist julgeolekut saab kõige paremini tagada Euroopa Liidu ja NATO liikmeks saamine;

kutsudes tungivalt Euroopa Liidu ja NATO liikmesriike ühendama kõik toetusvahendid, et peatada Venemaa agressioon Ukraina vastu, kaitstes seeläbi Ukraina rahvast selle sõja edasiste mõõdapääsmatute õuduste eest;

rõhutades tugevdatud kaitsekoostöö olulisust Balti riikide ning nende Läänemere ja Beneluxi riikide ja Põhjamaade partnerite vahel konventsioonaaletsete, küber- ja hübriidohtude vastu võitlemisel ning **tõstes veelkord esile** liitlaste heidutuse ja kaitsestrateegiate keskset rolli regioonis, rõhutades eriti USA vägede alalise kohaloleku vajalikkust;

toonitades vajadust mitte jätta tähelepanuta demokraatia arendamisel raskustesse sattunud idapartnerlus- ja muid riike ning **rõhutades**, et nende püüdluste toetamine on nii moraalne kohustus kui ka investering ülemaailmsesse rahu- ja stabiilsusesse;

kiites Balti riikide parlamendiliikmete ja valitsuste esindajate osavõtul tehtud ühiseid rahvusvahelisi ja piirkondlikke jõupingutusi, mis tugevdavad oluliselt Balti riikide kohaolu ja tõhusust ülemaailmsel ja piirkondlikul tasandil, ning **rõhutades**, et Balti riikide koostöö peab olema piisava sügavusega, et tegeleda oleviku probleemide ja tuleviku ebakindlustega, olles ühtsuse mudeliks üha keerukamas maailmas;

toonitades, et Balti Assamblee mängib määravat rolli Balti riikide valitsuste toetamisel ja Balti riikide ühiste huvide kaitsmisel rahvusvahelisel tasandil, edendades dialoogi kolleegidega Läänemere regioonis ning Põhjamaades, Beneluxi riikides ja muudes Euroopa riikides, ja **rõhutades**, et Balti riikide parlamendiliikmete osalemine mitte ainult ei tugevda Balti riikide rahvusvahelist kohalolu, vaid ka kasvatab usaldust ning aitab ühendada rahvusvahelised kohustused piirkondlike huvidega, mis kokkuvõttes tõhustab meie ühist tegutsemist välismaal;

tuues esile Balti Assamblee ja Balti Ministrite Nõukogu vahelise regulaarse koostöö edasise tugevdamise olulisust ja **toetades** sagedasema poliitilise dialoogi sisse viimist ühist huvi pakkuvates küsimustes, pöörates seejuures erilist tähelepanu institutsioonide sekretariaatidele, mille tegevus aitab hoida järjepidevust, edendab suhtlust ning toetab meie ühiste püüdluste aluseks olevaid pikaajalisi eesmäärke,

kutsub Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi parlamenti ja valitsust ning Balti Ministrite Nõukogu üles:

Balti riikide parema koostöö osas:

- tõhustama kooskõlastusmehhanismi Balti Ministrite Nõukogus, mida toetab ekspertide töörühm koos Balti Assambleega, eesmärgiga välja töötada kava seadusandliku ja täidesaatva võimu vahelise koostöö parendamiseks Balti riikides, ning esitama vastavad ettepanekud 32. Balti Nõukogus;

Balti riikide julgeoleku- ja kaitsekoostöö tugevdamise osas:

- kiirendama Balti kaitseliini algatuse rakendamist ja tagama parema kooskõlastamise, kohandades füüsilise taristu toimevõimekusega;
- uurima Balti riikidele kuuluva kaitse-ettevõtte teostatavust, koostades äriprojekti võimaliku kasu ja tegevuse ulatuse hindamiseks;
- arendama edasi Balti riikide kui kollektiivkaitse regionaalse piiriüle katsebaasi kava;
- edendama harjutusväljade ühist kasutamist Balti riikides, et tõhustada ühisõppusi, koostegutsemisvõimet ja tegevusvalmidust;
- liikuma edasi suuremahuliste regionaalsete õppuste kavandamise ja läbiviimisega, et tugevdada Balti riikide valmisolekut ja koostegutsemisvõimet;
- edendama ja toetama Balti riikide ühisprojekte Euroopa Kaitsefondi raames, et tugevdada koostööd ja võimearendust regioonis;
- tugevdama Balti riikide koostööd Ottawa konventsioonist välja astumise tagajärgedega tegelemisel;
- otsima võimalusi koostööks riikide sõjaliste hangete kavandamisel elutähtsates valdkondades ning algatama konsultatsioone nende kasutamiseks Balti riikide tugevama koostalitlusvõime saavutamiseks;
- moodustama Balti riikide töörühma riiklike julgeolekuasutuste informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia uuenduste alaste võimekuste ja erialateadmiste ühtlustamise kava väljatöötamiseks, eesmärgiga valmistada ette üleregiooniline lauaõppus;
- võtma kasutusele kooskõlastatud ja standarditud piiriületuskorrad kolmandate riikide kodanikele, et tõhustada kõigis Balti riikide piiripunktides lubamatute piiriületuste ja võimalike ohtude tuvastamist;
- töötama välja Balti riikide pikaajalise poliitika kooskõlastatud tegevuse tagamiseks mitmesuguste kriiside korral;
- töötama välja paindlikku ja kooskõlastatud kriisile reageerimise raamistikku Balti riikide sisepiiride kontrollimiseks, tagades samas tsiviilisikute liikumise jätkuvuse ja operatiivvalmiduse;
- leppima kokku ühises seisukohas kliimaeesmärkide saavutamiseks, seades prioriteediks Euroopa Liidu idapiiri riikide elanikkonna ja sõjalise julgeoleku;

Balti riikide merenduse küberturvalisuse osas:

- looma turvalise Balti platvormi mereliste küberturvalisusohutude, -juhtumite ja parimate tavade jagamiseks reaajas ning töötama välja mehhanismid ühistegevuste ettevalmistamiseks ja kooskõlastamiseks;
- tugevdama kübervastupidavust ja kasutama kõrgetasemelisi sissetungi tuvastamise süsteeme Balti riikide merealuse taristu ja demokraatliku Läänemere regiooni kaitsmiseks;
- arendama paremini ühtlustatud küberturvalisuslahendusi ja riskide hindamise raamistikke kõigis Balti riikides ja laiemas demokraatlikus Läänemere regioonis;
- edendama Balti riikide suuremat kooskõlastatud osalemist ja ühiseid seisukohti NATO, ELi ning muudes regionaalsetes ja rahvusvahelistes formaatides mere küberturvalisuse valdkonnas;
- kooskõlastama jõupingutusi, et tugevdada liitlaste kohalolekut Läänemere elutähtsa merealuse taristu kaitsmiseks;

Balti riikide sõjatööstuste kooskõlastatud arendamise osas:

- moodustama Balti riikide töörühma kaitsetööstuse arendamise sünkroniseerimiseks regioonis;
- tagama Balti riikide tööstuse ligipääsu Balti riikide relvajõududele, et toetada võimekuse ja sõjatööstuse arendamist;
- edendama ja tugevdama piiriüleseid partnerlusi Balti riikide sõjatööstuses;

Balti riikide kaitse- ja haridussüsteemide koostöö osas:

- toetama valitsusasutuste ja haridusasutuste vahelisi ühiseid uurimisprojekte uuenduslike kaitselahenduste ja strateegiaite otsimiseks;
- soodustama koostööd kõigi kolme Balti riigi sõjaliste ja haridusasutuste ning ministeeriumide ja riigikaitseakadeemiade vahel, et ehitada üles ühised tervikliku kaitse raamistikud;
- viima läbi Balti riikide ja Põhjamaade sõjaväeteenistuse süsteemide tervikliku analüüsi parendamise ja ühtlustamise vajaduste tuvastamiseks;
- töötama välja platvormi Balti riikide ja Põhjamaade tervikliku kaitsehariduse ja sõjaväeteenistuse süsteemide järjepidevaks võrdlemiseks ja arutamiseks;
- viima sisse õpilasvahetusprogramme riigikaitsekursuste valdkonnas;
- toetama programmide väljatöötamist kodanike osaluse ja kaasamise alaste oskustega tulevaste juhtide koolitamiseks, julgustades neid asuma juhtpositsioonidele sõjaväes, valitsus- ja sotsiaalsektoris;
- leidma üheskoos lahenduse erikoolituse pakkumiseks tsiviilpedagoogidele ja professionaalidele, et suurendada nende teadmisi tehisaru ja küberturvalisuse alal, tõstes seeläbi nende teadlikkust mitmesuguste tekkivate probleemide kohta;
- soodustama ühiseid koolitusi ja töötubasid Balti riikide valitsus-, parlamendi- ja tsiviilasutustele, et toetada ühtset lähenemist riigikaitsele;
- edendama kultuuri põhiolemust ja olulisust Balti riikide julgeoleku ja vastupanuvõime nurgakivina, töötades välja poliitikaid, mis seavad kultuuri kesksele kohale, tagades selle loimimise kõigisse riigi struktuuridesse;

Balti energeetikastrateegia väljatöötamise osas:

- valmistama ette Balti ühtse energiajulgeolekustrateegia, mis toetaks koostööraamistikku ja ühtlustaks meetmed energiatarnete julgeoleku suurendamiseks;
- kooskõlastama jõupingutusi selge ja ühtse energianõudluse prognoosi väljatöötamiseks, et toetada energia kavandamist ja -julgeolekut Balti riikides;
- sünkroniseerima energeetikavaldkonna andmed Balti riikides järgmiseks aastakümneteks, et võimaldada pikaajalise energiakavandamise ühtlustamist;
- viima ühiselt läbi puhaste energiatarnevõimaluste, tehnoloogiate ja üleminekuradade terviklikku hindamist erilise rõhuga stabiilse baaskoormusega energiatarnel ja Läänemere regiooni ühenduste tugevdamisel;
- suurendama taastuvenergiast elektri tootmist ja kasutamist kaugküttes fossiilkütustest sõltuvuse pideva vähendamise teel;
- soodustama ühiselt meretuuleparkide valdkonna arendamist, tasakaalustades samal ajal sõjaliste ja looduskaitsealaste kaalutluste vajadusi;
- standardima avamere mõjude hindamise kordi, kehtestades ühised põhimõtted avamere energiaprojektide keskkonna-, majandus- ja julgeolekumõju hindamiseks;
- kooskõlastama jõupingutusi avalikkuse heakskiitu ja kaasamise suurendamiseks tuuleparkide arendamisel Balti riikides;
- arutama ühiselt viise Balti riikide transpordivaldkonna süsinikuheidete jätkuvaks vähendamiseks;
- jätkama protsessi, mis algas Balti riikide elektrivõrkude ühendamise ja Mandri-Euroopa võrgustiku sünkroonse alaga, viies läbi pakkumisevõõndi läbivaatuse eesmärgiga tuvastada kõik lahendamata struktuursed kitsaskohad Balti riikide vahel;

Balti riikide transpordiühenduste osas:

- ühtlustama riikide taristu arendamise plaanid, et tagada Balti riikide sujuv piirülene ühenduvus;
- leidma ühiselt viise hästi välja arendatud ida-lääne-suunalise taristu säilitamiseks Balti riikides, keskendudes eelkõige regionaalsele raudteeühenduvusele, et tagada tulevikuprojektide elluviimiseks vajalik stabiilsus ja valmidus;
- töötama ühiselt välja tervikliku raudtee üleviimise kava 1520-millimeetrisele 1435-millimeetrisele raudteevõrgule kooskõlastatud ülemineku tagamiseks, säilitades samas Balti riikide ida-lääne-suunalise ühenduvuse;
- soodustama veelgi reisimist Balti riikide pealinnade vahel Vilnius-Riia-Tallinn reisirongide piletisüsteemi ja sõiduplaanide ühtlustamise kaudu;
- arendama Balti raudteevõrgustikku rõhuga tõhusa kaubaveo tagamisele Ukraina-Poola piiril, hõlbustades Ukraina lõimumist EL-i ja toetades maismaakaubaveo vajadusi tulevikus;
- leidma ühiselt viise ühenduvuse ja logistika tõhustamiseks Euroopa rööpmelaiusega raudtee pikendamise teel Balti riikide tähtsamate sadamateni;
- soodustama põhja-lõuna-suunaliste kaubavoogude liikumist regioonis Balti riikide sadamate ühenduvuse tõhustamise kaudu;
- leidma ühiselt lahenduse üleminekuks võõtkoodidelt RFID-jälitusseadmetele (raadiosagedustuvastus), et kasutada nende pakutavaid võimalusi tõhusamaks kaubaaruandluseks, digiteerimiseks, ühenduvuseks, plokiahela loomiseks ja muudeks kõrgtehnoloogilisteks rakendusteks;
- ühtlustama roheliste mereveokoridoride loomise eesmärgid Balti riikides, et veelgi tugevdada Läänemere positsiooni jätkusuutliku mereveokeskuseks;

Rail Baltica projekti elluviimise osas:

- kaasama Balti riikide parlamendid arutelluse pikaajaliste rahanduskohustuste ja projekti talitusliku jätkusuutlikkuse teemal, et säilitada avalikkuse toetus;
- vaatama läbi ja ajakohastama 2017. aasta Rail Baltica raudteeühenduse arendamise kokkuleppe, et see kajastaks tänapäevaseid nõudmisi ja olukorda;
- rakendama veeremi ja muude oluliste taristu osade ja süsteemide hangete suhtes ühist metoodikat, et maksimeerida kulutõhusust, tagada koostalitlusvõime ja lihtsustada operatiivjuhtimist;
- kooskõlastama ühissettevõtte RB Rail AS töö jätkamiseks jõupingutusi kombineeritud rahalise toetuse saamiseks nii riikide valitsustelt kui ka ELilt;
- kooskõlastama ühise Balti seisukoha esseisvatel EL mitmeaastase finantsraamistiku läbirääkimistel, rõhutades vajadust jätkusuutliku ja piisava rahastuse järele Rail Baltica projekti elluviimiseks;
- propageerima ühiselt Rail Baltica ja Via Baltica projektide määratlemist strateegiliste sõjalise mobiilsuse koridorina kõigis kavandamisdokumentides, kooskõlas EL valges raamatus „Euroopa kaitsevalmidus 2030“ sisalduvate eesmärkidega;

Balti riikide keskkonna jätkusuutlikkuse toetamise koostöö osas:

- kooskõlastama riikide arusaama keskkonnamaksude süsteemist ja sellealastest reformidest, tagades ühtlustamise regionaalsel tasandil ja piiriüleste tegurite arvesse võtmise;
- soodustama koostööd Balti põllumajandus- ja metsandusteadlaste seas, et välja töötada ühisalgatused ajakohase poliitikanõustamise pakkumiseks kliimamuutusega kohanemiseks;
- hindama ühiselt võimalusi põllumajandussektorist saadavate alternatiivsete energiaallikate, näiteks biogaasi, arendamiseks;
- ühendama Balti riikide jõupingutusi EL rahastuse tagamiseks ühistele täppispõllumajandusprojektidele, tagades, et Balti riigid kiirendavad kollektiivselt kõrgetasemeliste põllumajandustehnoloogiare väljatöötamist;

- leppima kokku Balti riikide ühises seisukohas seoses ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) rohelise struktuuri lihtsustamisega, tagades tugeva, sõltumatu ja põllumajandustootjate-keskse poliitika, mis toetab Balti põllumajanduse pikaajalist vastupanuvõimet ja tagab põllumajandusettevõtete juhtimise paindlikkuse;
- leppima kokku ühtses lähenemisviisis Venemaa ja Valgevene puidu ebaausate skeemide kaudu EL turule viimise (nn puidupesu) suhtes;
- viima Balti riikides sisse ühised hädaolukordadele reageerimise mehhanismid metsa- ja rabatulekahjude korral piirialadel, parendades kooskõlastamist avaliku ja erasektori vahel kiire sekkumise võimaldamiseks;
- kooskõlastama soode niiskusetaseme regulatsiooni Balti riikides;

Läänemere kaitse koostöö osas:

- algatama ühisarutelusid Läänemere regioonis Läänemere saastatuse regionaalse seire parendamiseks, hoolimata Venemaad puudutavate andmete puudumisest, ning töötama välja strateegiad Venemaa jõgedest pärinevate saasteainete mõju leevendamiseks;
- parendama ühiselt reoveekäitlussüsteeme Balti riikides, et kaitsta Läänemere ökosüsteemi;
- rakendama Balti riikides ühismeetmeid põllumajandusmaadelt toitainete äravoolu vähendamiseks, et vältida Läänemere eutrofeerumist;
- uurima võimalusi ühistegevuseks vesiviljelusalgatustes nagu veetaimede ja merekarbikasvatus, et parendada sinimajandust Läänemeres;
- arvestades tuuleparkide potentsiaali jätkusuutliku vesiviljeluse toetamisel, alustama arutelusid tuuleparkide kavandamise lõimimiseks Balti riikide vesiviljeluse arendamisse;
- leppima kokku ühtses lähenemisviisis Venemaa ja Valgevene kalatoodete impordi suhtes EL turule;
- välja töötama kalanduse kooskõlastatud juhtimisstrateegia, mis tasakaalustab keskkonna jätkusuutlikkuse ja kalapüügiga tegelevatele kogukondadele seatud piirangud, et leida lahendus kalavarude vähenemisele;
- soodustama koostööd Balti riikide kalapüügiga tegelevate kogukondade vahel, et toetada üheaegselt nende toimetulekut ja mereökosüsteemi jätkusuutlikkust;

Balti riikide tervishoiu valdkonna koostöö osas:

- alustama arutelusid Balti riikide haiglate valitsemis- ja omandimudelite ühtlustamiseks, vähendades seeläbi koostööbarjääre tervishoius, sealhulgas ühishangete puhul;
- arvestades kohalikke tugevusi ja vajadusi, parendama ligipääsu erihooldusele kogu regioonis ning kooskõlastama haiglate spetsialiseerumist Balti riikides, tagades, et uued raviviisid on kättesaadavad kõikjal Balti riikides ega kattu tarbetult omavahel;
- ühiselt uuendama ja ametlikustama vastastikuse abi kokkuleppeid kiirabiteenuse osutamisel piirialadel, tagades, et need sisaldavad selgeid sätteid rahalise hüvitamise mehhanismide ja tegevusprotokollide kohta;
- moodustama ühistöörühma tervishoiu e-teenuste ning ravimihindade ja tervishoiuandmete teabevahetuse parendamiseks Balti riikide vahel;
- ühtlustama Balti riikide digitervishoiusüsteemide küpsusastmed, investeerides terviseandmete standardimisse ja struktureerimisse kooskõlas Euroopa terviseandmeruumi määrusega;
- kehtestama Balti riikides ühtse kvaliteediraamistiku, tagades terviseandmete ühetaolise mõõtmise, kogumise ja korjamise;
- alustama arutelusid Balti riikide teiseste terviseandmete kasutamist sätestava õigusraamistiku ühtlustamiseks;
- kooskõlastama Balti riikide ja Põjamaade tegevust terviseandmete teisese kasutamise alal, mis võimaldaks regioonil toetada ühiseid teadus-, arendus- ja uuendustegevusi, sealhulgas tehisaru-teemalist koolitust ja tehisaru rakendusi;

- töötama välja ühiseid Põhjamaade-Balti riikide koolituskavasid, mis keskenduvad tervisega seotud keeleandmetele ja tehisarule, eesmärgiga luua riikide keeltes jagatud keelemudelid ja toetada turvalist, kaasavat ja tõhusat tehisarut kasutamist kogu regiooni tervishoiusüsteemides;
- osalema ühiselt Euroopa terviseandmeruumi rakendamisel ja viimistlemisel, tagades raamistiku tõhususe tervishoiu-uuringutes, väljatöötamises ja uuendamises Balti regioonis;

ravimite parema kättesaadavuse osas Balti riikides:

- moodustama Balti meditsiinalaste ühishangete töörühma, kusjuures igas Balti riigis oleks ametisse määratud riiklik koordineerija, kelle ülesandeks on välja töötada ühine oluliste ravimite, meditsiinitarvikute ja tegevussuuniste loetelu;
- leppima kokku ühisel Balti riikide seisukohas ja ühendama jõupingutused, et tagada väikestes kogukondades taskukohane ja jätkusuutlik ligipääs harvikaiguste ravile ELi elutähtsa ravi määruse raames;
- kutsuma ühiselt EL liikmesriike üles alustama tervishoiuteenuste reservide proportsionaalset ülesehitamist;

hariduse, teaduse, ja uurimistöö valdkonna koostöö osas:

- asutama Balti Teadusfondi regionaalse teaduskoostöö edendamise vahendina;
- eraldama piisava rahastuse, et viia õigeaegselt läbi täismõõdus teostatavusuuring CERN-i Baltimaade koostöörühma ja CERN-i ühisalgatusena hadronteraapiakeskuse asutamiseks Balti riikidesse;
- edendama teaduskonsortsiumide moodustamist, kuhu kuuluksid mitmed osalejad Balti riikidest, sealhulgas valitsusasutused, ettevõtted ja teadusasutused, et osaleda ühiselt programmis „Euroopa horisont“ ja muudes ELi rahastuskavades;

Balti riikide kultuurikoostöö osas:

- korraldama Balti keti pärandile ja olulisusele pühendatud iga-aastaseid konverentse, mis käsitlevad erinevaid teemasid, eesmärgiga tugevdada Balti koostööd ja identiteeti jagatud ajaloolise mälestuse kaudu;
- eraldama vajalikku rahastust valdkondadevaheliste sündmuste ettevalmistamiseks ja korraldamiseks Balti keti 40. aastapäeva tähistamiseks 2029. aastal;
- jätkama tööd Balti regiooni rahvusvahelise turundamis- ja kommunikatsioonistrateegia koostamisega.

Riia, 14. november 2025. a.